

Alegat. 131.

Sprawozdanie

komisyi drogowej w przedmiocie kierunku drogi Lwowsko-Stojanowskiej.

Wysoki Sejmie!

Komisya drogowa w dopełnieniu polecenia Wysokiego Sejmu, danego jej uchwałą z dnia 8 Czerwca 1880, przedkłada sprawozdanie o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie kierunku drogi Lwowsko-Stojanowskiej na przestrzeni między Lwowem a Kamionką Strumiłową.

Uchwałą z dnia 11 Października 1879 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, „by zbadał wszelkie warunki, odnoszące się do dwóch możliwych duktów drogi, lwowsko-stojanowskiej to jest na Kulików i Kukizów, tak pod względem ekonomicznym jako też finansowym, a wynik tych badań, oraz dotyczący wniosek Wysokiemu Sejmowi przedłożył“. Wydział krajowy w swem sprawozdaniu, oprócz dwóch duktów wyżej przytoczonych, wspomina jeszcze o trzecim „na Jaryczów“, zaś dukt na Kulików przedkłada z odmianą: „na Remenów“. Byłyby przeto według sprawozdania Wydziału krajowego cztery możliwe trasy drogi Kamionka-Lwów, mianowicie

- a) na Jaryczów,
- b) na Kukizów,
- c) na Remenów
- d) na Kulików,

nad któremi zastanowić się należy.

Trasa Jaryczowska mimo zalecenia jej przez Izbę handlowo-przemysłową Lwowską i mimo ofert od stron interesowanych w kwocie 20.401 zł. a. w. uwzględnioną być nie może z powodu jej długości, która 45 kilometrów, 350 metrów wynosi, a zatem dłuższą jest od wszelkiej innej trasy, i z powodu znacznych kosztów budowy w sumie 488.000 zł. w.

Trasa „przez błota Zapytowskie“ przedstawioną jest w sprawozdaniu Wydziału krajowego w dwóch odmianach „na Kuzików i na Remenów“, z tych dwóch kierunków kukizowski mierzy 41 kilometr. 100 metr. a koszta budowy obliczone są na 439.000 złr. Remenowski mierzy 36 kilometr. 340 metr., koszta budowy obliczone są na 392 000 zł., zatem z każdego względu Remanowskiemu duktowi przed Kukizowskim pierwszeństwo dać należy. Pozostaje przeto dwie główne trasy do omówienia, to jest: jedna na Remenów przez błota Zapytowskie, druga na Dzibułki do Kulikowa.

Temi to dwoma drogami odbywa się dotychczas wyłącznie komunikacya z okolic północnych kraju, od Witkowa, Radziechowa, Łopatyna. W zimie przy sannej drodze lub w porze suchej podróżni w lekkich wozach i z lekkim ładunkiem, korzystają z drogi na Kukizów (Remenów) Padliski, przez błota zapytowskie do Zboisk, przenosząc tę drogę nad Kulikowską z powodu równego położenia, ziemi lekkiej i dlatego drogi nie trzęsącej, oszczędzenie myta i t. p. Wielkie zaś transporta, ciężary, wozy i powozy, obierały mimo ciężkiej iłowatej ziemi pod Batiatyczami, mimo piasku w Dzibułkach i zawsze złej drogi w Mogilanach i na przedmieściu Kulikowskiem trakt na Kulików dla skorzystania z dwumilowej przestrzeni drogi bitej rządowej, a najbardziej dla zawsze wątpliwego przebycia błot Zapytowskich.

Tylko jednym z tych dwóch duktów prowadzoną być może droga z Kamionki do Lwowa, a komisya drogowa, zastanawiając się nad pytaniem o przyszłym kierunku rzeczonej drogi, równie jak i Wydział krajowy w dotyczącym sprawozdaniu starała się odpowiednio zleceniu Wysokiego Sejmu przedewszystkiem warunki finansowe i ekonomiczne zbadać i uwzględnić.

A) Co do strony finansowej koszta budowy przedstawiają się według sprawozdania Wydziału krajowego, jak następuje :

na Remenów: długość drogi 36 kilm. 183 met.

koszta po odtrąceniu wyłączenia 368.600 złr.

na jeden kilometr 10.180 złr.

na Kulików: długość drogi 25 kilm. 418 met.

koszta po odtrąceniu wyłączenia 275.300 złr.

na jeden kilometr 10.380 złr.

Komisya drogowa nie jest w możności ocenienia pojedynczych czynników, kosztów wykazanych, jak dostawy kamienia i szutru, robót budowlanych, potrzebnych wkopów, nasypów i t. p. jednakże musi wyrazić powątpiewania, ażali umotywowaną jest zwyczajka w przecięciu po 750 złt. na kilometrze drogi na Kulików,

zważywszy, że droga ta prawie ciągle twardym pagórkowatym gruntem prowadzona, że odległość kamieniołomów od tej drogi jest mniejsza jak od trasy Remenowskiej, że wreszcie przejście błot Zapytowskich terenem bagnistym i torfiastym wielkiego nakładu materiału i roboty wymagać, musi i ze względu na grunt może bez bicia pilotów na znacznej przestrzeni się nie obejdzie.

Biorąc za podstawę obliczenie Wydziału krajowego, okazuje się zmniejszenie w ogóle kosztów przy drodze Kulikowskiej na 93.300 złr. Suma ta jednakże pewnej modyfikacji podlegnie. I tak właściciel Kamionki Strumiłowej Karol hr. Mier na mocy deklaracyi z 16 kwietnia 1879 roku zobowiązał się przyczynić do kosztów budowy drogi krajowej w kierunku Lwów-Kamionka-Stojanów wypłaceniem sumy 30.000 złr. w pewnych ratach pod wyraźnym warunkiem, by droga ta na Kulików prowadzoną nie była, jeżeli przeto droga na Kulików przyjdzie do skutku, zmniejszy się powyższa oszczędność kosztów o 30.000 złr.

Pod tym samym warunkiem dana jest deklaracya przedsiębiorcy młyna parowego w Kamionce Strumiłowej na 10.000 złr., które także odpadną.

Toż samo odliczyć trzeba datki na rzecz drogi Remenowskiej, wykazane w sprawozdaniu Wydziału krajowego na stronicy 5 pod 3 włącznie 11, w sumie 8215 złr. a. w. tak że wyżywkazana oszczędność przy trasie Kulikowskiej redukuje się na sumę 45.085 złr. a. w.

Zwiększy się jednakże ta suma następującymi datkami:

1. Karol hr. Mier zobowiązał się aktem notaryalnym przyczynić się do kosztów budowy drogi Stojanowsko-Lwowskiej datkiem 10.000 złr. nawet w tym razie, gdyby dla tej drogi trasę na Kulików obrano, również zobowiązał się zezwolić na bezpłatną eksploatacyę kamienia na gruntach państwa Kamionki Strumiłowej znajdującego się, pod warunkami w jego pierwotnie deklaracyi zawartymi	10.000 złr.
2. Konwent OO. Dominikanów w Żółkwi jako właściciel dóbr Dzibułki zobowiązał się aktem notaryalnym do datku w kwocie	2.500 „
3. Gmina miasteczka Kulikowa uchwałą powziętą na posiedzeniu Rady gminnej dnia 3 lipca 1880 zwiększa swój pierwotny datek jeszcze o 500 złr.	1.000 „
4. Obszar dworski Kulików daje	500 „
5. Rada powiatowa Żółkiewska	1.000 „
6. Gmina Dzibułki	200 „
	Razem 15.200 złr.

Przeto kwota, którąby zyskał fundusz krajowy, obierając trasę kulikowską, wynosi 60.285 złr.

Jest to najważniejszy względ finansowy, przytem w pewną ujęty cyfrę. Względ, o którym Wydział krajowy wspomina, że droga, wiodąca w kierunku Remenowskim, mogłaby zapewnić skarbowi krajowemu dochód z myta znacznie większy, jest podrzędny, dla tego, że o dochodzie w ścisłym słowa znaczeniu mówić nie można, tylko w razie jeżeli przychód z myta nietylko kryje kosztą konserwacyi drogi, lecz nawet pewną daje nadwyżkę; jeżeli przy drogach krajowych w ogóle spodziewać się tego nie można, to już najmniej przy tej drodze, gdzie kompensata wielkich dla braku kamienia kosztów konserwacyi drogi z dochodem z myta pobieranego, tylko w wysokości ustawą przepisanej, jest niemożliwą.

B. Co do strony ekonomicznej Wydział krajowy w swém sprawozdaniu twierdzi, że korzyści ekonomiczne, jakie okolice i kraj cały odniosłyby z budowy drogi w kierunku na Remenów, większe są od oszczędności przy budowie drogi z Kamionki do Kulikowa 46.785 złr. wynoszącej.

Aczkolwiek komisya drogowa nie przeczy, że są pewne względy ekonomiczne, któreby za kierunkiem Remenowskim przemawiały, jednakże nie są to pewniki, lecz przypuszczenia, z których tak stanowczego twierdzenia, jak to Wydziału krajowego, wysnuć nie można, nie są przytém tej doniosłości, by zrównoważyły oszczędności w wydatkach, obecnie 60.285 złr. wynoszącej.

Zaprzeczać się nie da, że trasa Remenowska prowadzi przez okolicę ludniejszą i żyźniejszą niż trasa kulikowska, jednakże względ ten nie prowadzi nieodzownie do konkluzyi przytoczonych w sprawozdaniu Wydziału krajowego. Nie można twierdzić, iżby z trasy kulikowskiej miejscowości między Kamionką a Artasowem położone nie korzystały także w kierunku ku Lwowu; nie można twierdzić, iżby w kierunku ku Kamionce i Stojanowowi nie korzystały miejscowości koło Żółkwi położone, jak Przedzrymuchy wielkie i małe, Wierzblany i samo miasto Żółkiew; nie można wreszcie twierdzić, iżby miejscowości na poparcie trasy remenowskiej przytoczone jak n. p. Sapieżanka, Derniów, niekorzystały z trasy kulikowskiej w kierunku ku Lwowu.

Tym sposobem i daty statystyczne przytoczone na poparcie trasy Remenowskiej znacznej zmianie ulegz muszą.

Przesadzonem jest twierdzenie Wydziału krajowego, że okolica Remenowska w czasie błot jesiennych i wiosnianych odcięta jest zupełnie od stolicy kraju, podczas gdy okolica, przecięta trasą kulikowską, ma zabezpieczoną komunikację ze Lwowem istniejącym gościńcem rządowym.

W czasie błot na wiosnę i w jesieni, jest wszędzie błoto i w taką porę trudniej daleko jest dostać się n. p. z Dzibułek do Kulikowa, jak z Podlisek do Lwowa. Jeżeli zaś miał Wydział krajowy na względzie przeprawę przez tak zwane Zapytowskie błota, które w kierunku z zachodu ku wschodowi zaczynają się koło Grzybowiec, a kończą pod Jaryczowem, to okolicom na południe tych błot położonym w komunikacji ze Lwowem nie są one przeszkodą, dla okolic położonych na północ błot przejście tychże jest zabezpieczone w czasie suchym lub mroźnym przez błota z Podlisek do Żydatycz, w czasie słotnym dla okolic od Żółtaniec na Udnów do Doroszowa, od Podlisek na Sieciechów do Grzędy, od Kłodna i Kukizowa na Jaryczów do stacji kolejowej w Barszczowicach. Wielka ofiarność, objawiona przez mieszkańców okolicy Remienowskiej, ma według zdania Wydziału krajowego także za tym kierunkiem przemawiać.

Wynosi ona według sprawozdania: Przy trasie Remenowskiej	12.30%
„ „ Kulikowskiej dawniej	0.58%
„ „ „ teraz	5.60%

kosztów budowy.

Najznaczniej zaważa w tych procentach ofiara właściciela Kamionki i młyna parowego w kwocie 40.000 złr. Lecz ta ofiara jest tylko dowodem, że właściciel Kamionki i młyna parowego pragnął drogi bitej z Kamionki do Lwowa w najkrótszym ile możności kierunku, zatem na karb ofiarności okolicy Remenowskiej przytoczoną być nie powinna. Ofiarność zresztą może być powodem do budowania drogi, jeżeli się tym sposobem znacznie kosztu budowy zmniejszają, nie może być jednakże miernikiem potrzeby drogi, bo może być często wywołana zupełnie innymi pobudkami. Zresztą przy tej drodze widzimy, że ofiarność z potrzebą nie idzie w parze, bo na przestrzeni najbardziej drogi potrzebującej, jak ze Stojanowa przez Radziechów do Kamionki, ofiarność była — żadną. Czyli i w jakim stopniu trudności z powodu znacznych spadków na drodze rządowej Kulików-Zboiska wpłynąć mogą na frekwencye i wielkość ładunku na drodze krajowej Stojanów-Kulików, komisya drogowa stanowczo osądzić nie może, z praktyki dotychczasowej trudności te pod względem ruchu i wielkości ładunku w pewną cyfrę nawet w przybliżeniu ująć się nie dadzą; nie widzi nawet potrzeby bliższego roztrząsania tych trudności, gdy według otrzymanej wiadomości c. k. Rząd zamierza już w najbliższym czasie przystąpić do regulacji drogi z Kulikowa do Zboisk i do zniesienia istniejących na tej drodze znacznych spadków.

Zważywszy, że stosunki ekonomiczne i handlowe całej części kraju, dla której droga ze Stojanowa ku Lwowu służyć ma, a w szczególności stosunki ekonomiczne i środki komunikacyjne okolicy Remenowskiej nie są tego rodzaju, by bezwzględnie prowadzenia tej drogi na Remenów wymagały;

że droga na Kulików prowadzona jest tylko o 981 metrów dłuższą, zaś oszczędność w wydatkach, nawet według preliminarza Wydziału krajowego wynosi znaczną dla funduszu krajowego sumę bo 60.285 złr.

że jest wszelka nadzieja nsunięcia trudności z powodu spadków na drodze rządowej Kulików-Zboiska i że budowa drogi krajowej ze Stojanowa do Kulikowa będzie jednym powodem więcej do skłonienia c. k. Rządu, by regulacye te w jak najkrótszym czasie uskutecznił;

że regulacja tej części drogi rządowej wpłynie korzystnie nie tylko na ruch na drodze rządowej z Tomaszowa do Lwowa, lecz nawet na ruch na drodze krajowej z Krystonopola do Żółtkwi.

Komisya drogowa zaleca obranie kierunku drogi z Kamionki na Dzibułki do Kulikowa.

Przekazaną została komisji drogowej petycyja Rady gminnej miasta Kamionki, żeby droga krajowa środkiem miasta prowadzoną była. Komisya drogowa nie jest w stanie ocenić czyli i o ile to życzenie Rady gminnej miasta Kamionki obciąży fundusz krajowy, jednakże wobec znacznej ofiary gminy Kamionka w kwocie 10.000 złr., wobec znaczenia ekonomicznego i handlowego dla Kamionki drogi przez środek miasta wiodącej, wobec klęski przez pożar poniesionej i znacznych wydatków złożonych przez gminę na publiczne zakłady, komisya drogowa, odstępując te petycyje Wydziałowi krajowemu do załatwienia, mniema, że Wydział krajowy przy swój w tym względzie decyzji równie interes funduszu krajowego, jako téż interes miasta Kamionki będzie miał na względzie.

Wynik powyższego sprawozdania streszcza komisya drogowa w następujących wnioskach:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Budowa drogi krajowej lwowsko-stojanowskiej ma być prowadzoną od drogi rządowej w Kulikowie koło Mohylan przez Artasów, Dzibułki, Dalnice, osadę Totmacz, przysiółek Krzywulanę do Kamionki.

II. Powyższą uchwałą załatwiają się petycyje L. 149, 150, 267 i 353.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd, by regulacye drogi eraryjalnej z Kulikowa do Zboisk, mianowicie zniesienie istniejących na tej drodze znacznych spadków w jak najkrótszym czasie uskutecznić zechciał.

IV. Petycyę L. 267 Rady gminnej miasta Kamionki odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia i możliwego uwzględnienia.

We Lwowie dnia 12 lipca 1880.

Przewodniczący:

Mycielski.

Sprawozdawca

Jaworski.

